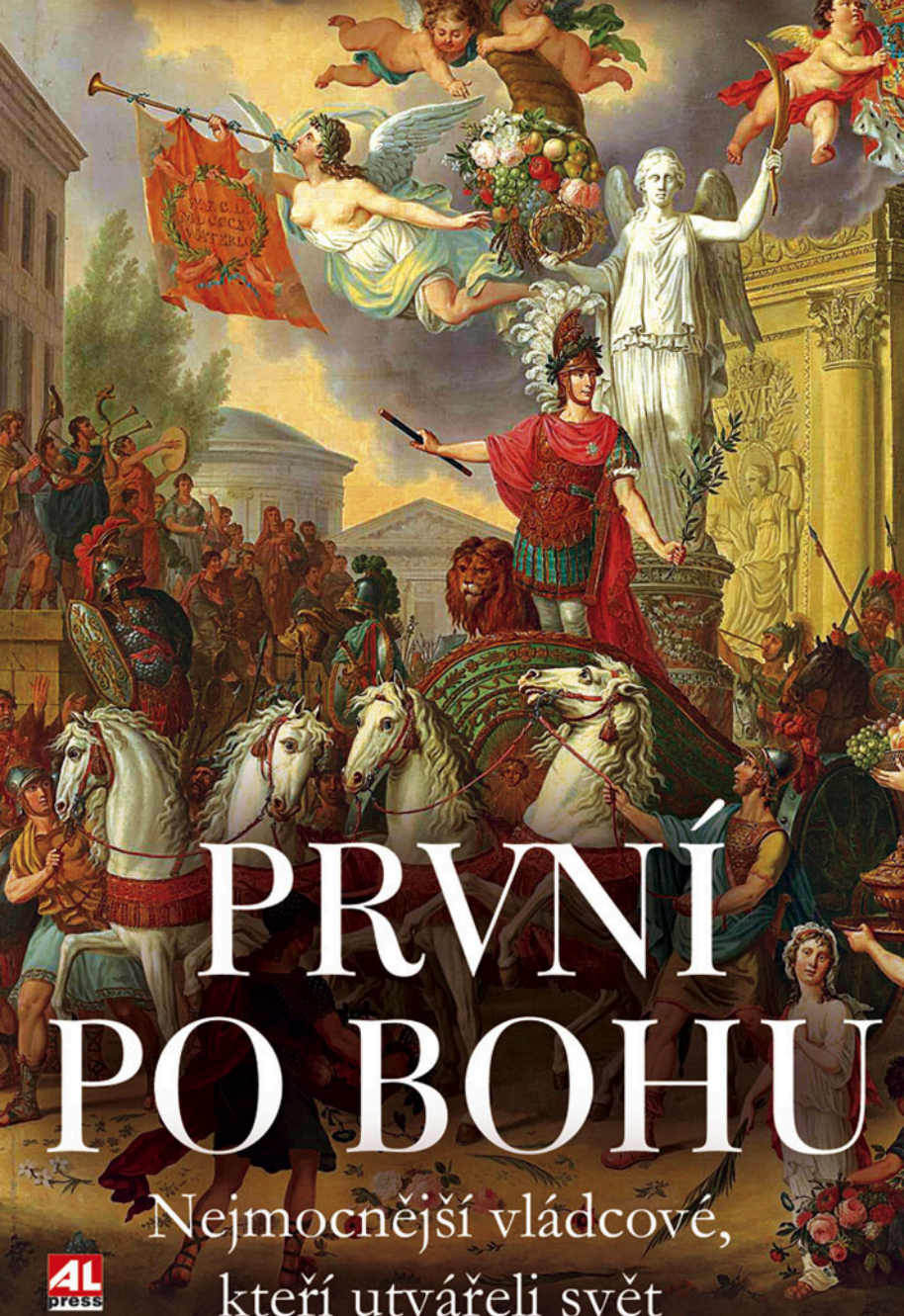

Slávka Poberová

PRVNÍ PO BOHU

Nejmocnější vládcové,
kteří utvářeli svět

Slávka Poberová

PRVNÍ
PO BOHU

Nejmocnější vládcové,
kteří utvářeli svět

Copyright © Slávka Poberová, 2016
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Slávka Poberová, 2016
Redakční úprava Vlasta Kohoutová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2017
shop@alpress.cz
Vydání první
Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*

ISBN 978-80-7543-395-4 (pdf)

OBSAH

Karel Veliký	9
Filip IV. Sličný	27
Zikmund Lucemburský	43
Jindřich Mořplavec	65
Jindřich VIII.	87
Karel V.	105
Vilém Oranžský	127
August Silný	149
Ludvík XIV.	169
Petr Veliký	185
Fridrich Veliký	209
Použitá literatura	223

První po Bohu byli samozřejmě panovníci. Od kdy? My jsme vzali za počátek dobu Karla Velikého, ale mohlo to být i dřív. Jisté je to, že panovník si tím dodával důležitost, podporoval svou svrchovanost, vyvyšoval se nad jiné. A ti to mlčky schvalovali. Může se nám to – občanům 21. století žijícím na Západě s jeho kulturou – zdát absurdní, ale tím to nesprovodíme ze světa. Bylo to prostě tak. A z toho vyplynulo i množství činů, které nám dnes připadají neuvěřitelné.

Kdo dal právo Filipovi IV. Sličnému zničit templáře? Kdo nechal Zikmunda Lucemburského tak dlouho čekat na české království, že přitom byla spousta mrtvých? Kdo Karlovi V. poskytl možnost provdávat své sestry za naprosto nevhodné ženichy? Kdo Fridrichovi II. dovolil rozpoutat války s tisíci mrtvými, a přitom založit cosi tak půvabného, jako je Sanssouci? Ano, zdá se to vyplývat právě z toho jediného, z toho, že oni byli První po Bohu. Ale už tehdy byl přinejmenším jeden, který na to nedbal, který vyslovil onu rouhačskou větu: Král nemá moc od Boha. Vilém Oranžský za to zaplatil životem, ale jednou vyslovená pravda byla na světě. I když potom se na ni na staletí zapomnělo. Snad že ti První po Bohu udělali i něco velkého, zase tam sice byly mrtvolky, ale ty se časem

vytratil a Versailles Ludvíka XIV. žilo. Stejně jako barokní Drážďany a míšeňský porcelán, které spatřily světlo světa za Augusta Silného. A krásný Petrohrad Petra Velikého. Jindřich Mořeplavec dál mohl vysílat své lodě na jejich objevné plavby... O tom vypráví tato knížka.

Karel Veliký

„Princezno, princeznóóó! Jestli se hned neukážeš, čeká tě pořádný výprask.“
„Vždyť už jdu, snad není žádný spěch.“

Aby nebylo mýlky, ta princezna mi plným právem patří. Mně a spoustě mých sester. Jsem totiž jednou z dcer Karla Velikého. Výprask by mi mohl patřit taky, princezny se totiž vychovávají všelijak. Škoda každé rány, která padne vedle. Jsem sice dospělá, je mi patnáct, na vdávání jsem vlastně přezralá. Vdávali – samozřejmě rodiče – mnohem mladší, dokonce se ještě nenarodily. Byly jsme zkrátka dospělé mnohem dřív než ty, které se narodily prostým rodičům.

„Kde zase vězíš? Už jsi zapomněla, že sis měla opakovat historii? To by mě teda zajímalo, k čemu ti bude. Historie, aritmetika, nač to všechno je? Příst, tkát, vyšívat, to jsou věci, ty nikdy nevytlačíš z jejich postavení takové maličkosti, jako je rétorika. Co to vůbec je? A ještě k tomu pro ženskou! Tak kde tě je konec? Už si na tebe chystám metličku! Histórie, to mě podržte!“

„Zeptej se císaře, on ti řekne, na co to je dobré.“

Historie je někdy docela komická. Králové Franků byli od nepaměti leniví a vládli jenom úzkému okruhu svých

příznivců, kterým se říkalo *laudes*, a jejich pár poddaným. Královský dvůr si nepředstavujte nijak vznešený, byl to obyčejný nevěstinec, ženy se mezi sebou rvaly a zabíjely, docela jako v nevěstinci. Stejně to je zajímavé, odkud se vzalo to jméno? Nevěsta se mi zdá docela krásná... A je nevinná. To dvůr proti tomu je úplná stoka neřestí.

Takhle bys neměla mluvit o svých předcích.

Předkové? No to mě podržte. Chlodvíci a Chlotaři a Dagobertové se střídali, vždycky voleni svými *laudes*. Nevím, co za hrdinství bylo v jejich lstivých a násilnických činech. Vždycky se usídlili se svými ozbrojenci na statku, ten vyjedli a pak putovali na další statek a zase znova. A jejich synové, hanba mluvit, ti se mezi sebou rvali už jako děti, a když dospěli, mladší zabíjel staršího, jen aby sám urval vládu. Ženské do vlády nesměly zasahovat, ale prostřednictvím toho, koho si vzaly, se jim to dařilo, takže u ženských to bylo stejné. Král si je vybíral mezi služebníci, anebo jak je potřeboval. Jo, tohle byla dcera tamtoho krále...

Karel to pak dělal stejně, ale dovolit, aby stoupla moc a zvůle *laudes*, to tedy nedovolil.

Majordomové za mě vládnout nebudou.

Majordomové se říkalo nejvyšším dvorským úředníkům. On jim nedůvěřoval, na rozdíl od svých předchůdců. Sám byl z nich, vždyť jsem říkala, historie je komická.

Karel pocházel z dynastie Karlovců, což byli majordomové králů z rodu Merovejců. Z nich pocházel i levoboček Karel Martel, tedy Kladivo, to byl skutečný král hrdina. Porazil arabské nájezdníky u Poitiers, pak u Narbonne, on zachránil naše země před Araby.

Kdyby to neudělal, museli bychom se učit korán.

Že byl někdo z levého boku, to se tak nebralo, když byl schopný, tak byl schopný.

Kladivův syn byl Pipin III. Krátký, říkalo se mu Malý, což se někdy svádělo na to, že byl mladší, ale on byl vážně

mrňavý. To mu nepřekáželo v tom, že posledního Merovejce poslal do kláštera a se svou manželkou Bertradou známou jako Berta s Velkou nohou (zase to je komické, jména anebo přezdívky těch bývalých vůdců a jejich dam mě prostě rozesmávají) se nechal roku 751 korunovat za krále Franků. To nebylo tak jednoduché, jak to vypadá, on byl totiž ženatý s nějakou podunajskou princeznou, dokonce s ní měl pět dětí. Tak manželku zapudil a bylo to.

Berta ho podstatně převyšovala, což jemu nijak nevadilo, takže ji nechal plést se do politiky. Nebo že by ho utlačovala, a proto se do politiky pletla? Takové případy znám, docela dost jich znám, na ženské si chlapi jen tak nepřijdou. Když se ty ženské povedou. Berta byla navíc dcerou Chariberta hraběte Laonského, ona se mohla do jinak mužské politiky plést.

Papež Štěpán II. přikázal Frankům, že trůn bude dědičný. To bylo hrozně důležité, dědičný trůn. A králové tudíž nabyli jakéhosi posvěcení, byli přímo od Boha, prostě byli to králové.

Pipin pak vládl Frankům, porazil Langobardy a vyhnal je z papežských držav, které sám papeži věnoval. Tak se zrodil papežský stát.

Pipin potom dobyl jižní Francii, připojil Akvitánii a Gaskoňsko, sledujete, jak se rozrůstala francká říše? Opakováním historie jsem vám to krásně naznačila. Já umím vykládat historii, to mi nikdo neupře. Že bych na ni pomýšlela jako na něco, čemu bych se měla věnovat?

Pipinovi se narodily čtyři děti, tedy s Bertou, pak měl dost dětí jiných. Taky jako Karel.

Karel se mu narodil 2. dubna roku 747 v Cáchách, ale o jeho narození se pře osm měst, mezi nimi Ingelheim, Worms, Paříž... Já jsem pro Cáchy, ty mi ostatně přiznal. On prý takhle ovšem přiznal víc lidem víc měst jako své rodiště... Přesto mně se zdají Cáchy dost důležité pro jeho

další směřování, je tady taky sídelní město, všechno, co je pro Karla důležité, tu je.

Karel od roku 768 vládl s Karlomanem, pak roku 771 ve dvaceti letech Karloman umřel a Karel se stal samovládcem.

Stal se ze mě Carolus Magnus, Charlemagne, Karel Veliký. Karel – z toho jména se pro několik jazyků stal král, pán a velitel všech, co ho musejí poslouchat. Všichni mě musejí poslouchat, jinak...

„To na mě neplatí, Vaše Veličenstvo, ale zní to dobře.“

Hned se vypravil na pozvání papeže proti Langobardům, což byli křesťané, to mu nikdy nepřestanu vyčítat.

Musel jsem to udělat, bylo to v zájmu říše.

To ať vykládá někomu jinému. Chtěl obnovit starou římskou říši, ale to se mi zdá příliš staromódní, nemyslíte?

Papež Hadrián I. byl dokonce jeho přítelem, opravdovým přítelem. Když zemřel, Karel pro něho plakal, jako se pláče pro otce či pro bratra. Papežství se ocitlo pod přímou ochranou krále. Karel měl moc i nad duchovními věcmi. To se mi zdá dost důležité právě pro Karla.

„Že jsi zase zapoměla na to, že se musíš učit novou látku? Ty jenom pořád a pořád zapomínáš, někdy mám pocit, že to máš jako heslo svého života. Zapomínat. A co učit ty děti? Jinak tady jenom pobíhají a nic nedělají, darmo se člověku pletou do cesty.“

„Když ty děti jsou tak protivné. Nemají o historii vůbec zájem.“

Takže ta historie asi nebude to, nad čím bych chtěla strávit život. Že bych se přece jen vdala? Karel ovšem chtěl, abych ostatní, ty mladší, učila, že prý jsem z nich nejchytřejší. Tak jsem souhlasila. Ale mám to zapotřebí? Jsou to děti nevyčválané... Pořád by si jenom hrály. Ačkoli to by se mi kdysi taky líbilo.

Vévoda Tassilo, který byl zetěm langobardského krále, se chtěl pro své Bavyry vyvázat z Karlova područí. Spojil

se proto s Avary, s těmi barbary. To neměl dělat. Karel proti Avarům několikrát vytáhl, oni nic nevyráběli, ani svou vlastní církev neměli, byl to kolos, který stál na hliněných nohách. Po prvotních nezdarech mu nakonec padl do ruky obrovský poklad včetně *tributu*, to byly peníze za to, že Avari nad někým bděli. Tenhle jim platila byzantská říše. Chápete to? Za to, že nad nimi bděli, si nechávali platit... Docela obyčejně je vykořisťovali.

Karel to naložil na patnáct nákladních vozů a spravedlivě rozdělil. Mezi papeže a preláty a kostely. Ty z toho pochopitelně zbohatly. Neuvěřitelně.

Tak uběhlo prvních pár let jeho vlády a v první vánoční den roku 800 papež Lev III. podlehl svému geniálnímu nápadu a v bazilice svatého Petra korunoval krále Karla za císaře.

„Ať žije a vítězí vznešený Karel, od Boha korunovaný a mírotvorný imperátor Římanů,“ volal lid.

Já to opravdu nechtěl. Vůbec jsem po tom netoužil. Je tady přece i byzantský císař, co ten tomu bude říkat. Ale když už se to stalo, necháme to být...

Karel Augustus se stal císařem Římanů, kteří už vlastně neexistovali.

Císařský titul se Karlovi spíš nelíbil, od toho dne se ovšem nechal titulovat císařem vládnoucím říši římské. Péče a ochrana slabých vdov a sirotků platily za vzor panovníckého jednání. Aby to všechno klapalo, stálo četné dary, spoustu jich dostal papež a další dostali prelátí. Vždyť to říkám, církev bohatla.

Další válka, tu mu mám taky za zlé. Jak tam byl nemilosrdný! Se Sasy, ti tenkrát žili na severu Německa, a byli to pohané. Poprvé se Sasové vzbouřili, když jim vládl Wídukind, pak podruhé, potřetí a počtvrté, Karel je samozřejmě nutil přijmout křesťanství. Zakazoval jim obětovat lidi ďáblu a všem starým germánským bohům. Úctu prokazovali listnatým stromům a pramenům, pod širým nebem

slavili sloup, který prý nesl veškerenstvo (odtud vzešel zákaz mší konaných pod širým nebem v křesťanství).

Z vítězství nad Sasy měli něco i ostatní, ze zvířecích kůží se totiž dají dělat vazby pro rukopisy do klášterních knihoven, to každého napadne, když se podívá do knihovny. Tedy do císařské knihovny.

Deset tisíc rodin ze Saska přestěhoval do Flander na nucené práce a Franky zase na jejich místa.

Prostě přijmeš křesťanství, nebo jdeš na smrt.

Mimo jiné ve Verdenu na řece Aller nechal za jediný den popravít skoro pět tisíc Sasů!

Kdepak, já nebyl krutý, ale oni byli pohané, to byla prostě státnická nutnost. Ano, státnická, tomu ty nerozumíš, na to jsi malá.

A prý nebylo tolik mrtvých, anebo si snad dovedu představit zemi, která by se obešla bez takového množství svých mužů?

Jejich země je navíc hrází proti Slovanům.

Taky se proti Slovanům postavil, ale to nedopadlo příliš dobře, to jsem si nechala raději pro sebe.

Nepočínal si vždycky slavně, to určitě ne, však za život vedl třiapadesát válečných tažení, to je nějaká síla.

Vás zajímá, jak vypadal, to je přece pro každého člověka nejdůležitější. Při takovém počtu vojenských tažení. Zvláště pro ženské to je moc důležité, i když já teda zase nevím proč.

Byl vysoký, měřil ke dvěma metrům, všechny na dvoře dost převyšoval. Dobře jsem si všimla, jak to některým vadí. Že byli proti němu mrňaví, až zanedbatelní. A nejen v zevnějšku... Byl prostě Veliký...

Byl spíš tlustý než hubený. Ne že by tolik jedl, ale měl jídlo docela rád. Ono se v něm nějak ztrácelo.

Hlavu měl spíš kulatou, z obličeje se na vás dívaly oči nadmíru bystré, takže se vám zdálo, že do vás vidí, ano, že ve vás čte. Malý nos, ten by mohl mít větší. Už nevím

kdo, ale někdo na dvoře říkal, že velký nos mají opravdu velcí mužové. Nevím, jak to je s velikostí nosu, ale ať je to jakkoliv, on je nade všechny ostatní. Aťsi má nos úplně nejmenší.

Já ho poznala s šedivými vousy a s knírem lehce splývajícím, moc ráda jsem se v nich jako dítě přehrabovala, to mi můžete věřit. Vlasy měl docela přistřížené, ne dlouhé, jak nosí dneska někteří frajeři. Myslí si, že jim dlouhé vlasy přidají rozumu.

To je pěkná pitomost, co si vymysleli nějací mudrci po jeho smrti, že prý neumřel, jenom spí, a kolem stolu se jeho vous obkružuje a až se obkrouží ve třetím kruhu, tak on přijde na pomoc německému národu. Co to je, obkružuje se? Co to je, německý národ? Já žádné Německo neznám, máme deváté století, nic, všude je jen říše, říše francká, kterou on vytvořil. Ano, on.

Na co jsem ještě zapoměla? Na krk, ten je dost krátký, zato břicho je velké, ční z něho dopředu jako pivní teřich. Žádný div, už jsem říkala, že on dobře a hodně jí, zvlášť divočinu, tu miluje. Ale když se posadí do křesla – to si sám navrhl, já teda fakt nevím, kde na to všechno bere čas – narovná se, je to prostě někdo. Důstojnost sama. Císař, i když sedí.

Pije míň, než se mu přisuzuje, dává jednoznačně přednost kvalitě před kvantitou, skvělé víno má opravdu moc rád.

Krok má pevný, tedy dokud víc chodil, teď už napadá na jednu nohu, dna ho trýzní, a docela dost, to já poznám, i když sám se tváří, že nic. Nadarmo mu doktoři pořád říkají, že by neměl tolika jíst. Ale povídejte to někomu, kdo si dá k svačině s chutí pěkný kus divočáka.

Hlas má jasný, ale slabý. I když rozkřiknout se tedy umí, to zase jo.

Pokud jde o oblečení, tak dává přednost lněné košili a šarlatovým spodkům, jenom na kabátci je hedvábné

lemování. Na nohách nosí vysoké boty. V zimě to doplňuje kazajkou z vydrží kůže nebo i z hermelínu, to když je velký svátek.

Ty jsi ale hloupá, to je přece hermelín, kožešina z hranostaje, žádné puntíky. Musíš mi dovolit sem tam nějaký hříšek. Jsem prostě marnivý. Jinak jsi mě vykreslila docela dobře. To ti taky jde, nechceš se tomu věnovat víc? Těším se na chvíli, kdy bych tě představil šéfovi naší dílny.

„Je to pořád stejné, malovat svaté. Ne, to by se mi nelíbilo.“

Opravdu nenosí žádné obvyklé královské parádičky, to se mi na něm moc líbí. Dlouhou tuniku a římské boty oblékl prý jenom dvakrát, při pomazání synů a pak při příležitosti udělení císařského titulu. Mimochodem, to pomazávání krále svěceným olejem se zavedlo právě za Karla. Hezky smočít ruku do oleje a pomazat na hlavě, v týle, hrudi, to je blízko srdci, na rukách, a jsi král. Přitom zní hudba, zpívá se, lidi jsou u vytržení.

Hostin moc nepořádá, a jestli přece, tak zábava při nich veškerá žádná, to vím, na jednu jsem se vloudila, seděla jsem mu u nohou. Samé výklady a rozklady a přednášky o životech předků. Písně se zpívají, to jo, ale jenom aby oslavovaly svaté činy.

Já dávám přednost jiné historii, té, kterou mi vykládali kronikáři, když se trochu zlískali a císař nebyl nablízku. Taky pamětníci, samozřejmě, ale ti se na hostinách vyskytují jenom sporadicky.

Císař si rád čte ve svatém Jeronýmovi a svatém Augustinovi, naučil se číst sám na stará kolena, ale moc to neovládá, mám pocit, že zvlášť Augustina zná z paměti. Už jsem mu nejednou řekla, že to musí umět, tvářit se, že čte a přitom to povídat z paměti.

To je ale podvod, ne? Kolikrát jsi mi podvody sama vyčetla.

Smál se tenkrát, řekl mi, že se pokusí mě poslechnout. Naštěstí dává přednost tomu, aby mu někdo předčítal.

A tak mu často předcítám a on poslouchá a dělá k tomu poznámky. Přitom si sumíruje myšlenky. Vůbec ho to ne-unavuje a líp se potom soustředí. Taky umí výborně latinsky a řecky, ale o tom nevím, kde se to naučil. A už se na to neptám, zase by mě něčím odbyl.

Bud' pilná a poctivá a dokážeš to, co já.

On to byl, kdo dal podnět k vytvoření francké gramatiky, do jazykovědy se plete jen což, například měsíce v kalendáři nechal označit lidovým jazykem. Hodně a rád taky mluví, jasně, to je fakt, ale stejně rád se poslouchá. Někdy mluví hodiny a hodiny, mám co dělat, abych to vydržela.

„Kde tě je konec, zase jsi utekla od stavu! Co z tebe bude, co z tebe jenom bude! Ženské se mají držet stavu, co ti budu vykládat, císař si může povídat, co chce.“

„Už běžím, to je zase řečí...“

Karel se velice snaží obnovit starořímské ctnosti. A k tomu patří taky umět tkát a příst. Jenomže mě vedle toho nechal se učit. Studovat. Když prý na to mám hlavu. Je to nespravedlivé, co ze mě může být? Stejně se vdám. Už za mě odmítl několik uchazečů.

Anebo půjdu do kláštera? To bych mohla, tam se sestry věnují rukopisům. To vypadá zajímavěji než malování.

Ale písně o životě předků, ty mám moc ráda.

*Krásné je slunce, den je jasně modrý,
pohanské zbroje skvělým leskem hoří.*

Jak ke slavnosti troubí tisíc polnic.

Veliký lomož slyší francké sbory.

„To pohané se k velké bitvě strojí.“

Odvětí Roland: „Staň se vůle Boží.

Zde vytrváme, věrni císařovi.

Křesťan je v právu: dokažme to v boji.

Zlým příkladem své jméno nezhanobím.“

Krásné, krásné to je, i chybička se vloudí, tenkrát ještě nebyl císař císařem, ale jenom králem. Jako takový táhl na Basky v Pampeluně a Zaragoze. Křesťanské Basky!

Jenomže pak na severu zaútočili Sasové a on se musel stáhnout. V soutěsce u Roncevaux ztratil zadní voj i svého synovce Rolanda. Jak je to možné? Křesťané proti křesťanům. Ale celé to pěkně dokazuje nadřazenost básnění nad politikou. Troufám si prorokovat, že naši potomci nebudou o příčinách té války vědět vůbec nic, ale *Píseň o Rolandovi* budou znát.

Budu si ji říkat, já ji stejně umím z paměti.

Utkám toho hromadu. Stejně to není správné, kluci si můžou hrát na rytíře, a já musím tkát. Ne že by mi to nešlo, docela mě to baví, to totiž musíte zapřáhnout hlavu a je to. Císař má pravdu, hlavu mám dobrou, gramatiku, dialektiku a rétoriku – tak říkáme triviu – jsem zvládla hravě, docela bez problémů. Potom navazovalo kvadrivium, to znamená aritmetika, hudba, geometrie a astrologie. Teologii jsem samozřejmě nestudovala, to dá rozum, ta je jen pro muže, kteří jednou budou mnichy a preláty. Před astrologií bych dala přednost kaligrafii, i když uznávám, že tím se taky živit nebudu, já nebudu psát na pergamen císařská usnesení. Jeho nabádání, aby všichni dbali otevřenosti a družnosti, lpěli na rodině, osvědčovali smysl pro přátelství a spolehlivost, tak to všechno má rád a pro to všechno horuje císař.

Jednou jsme se stěhovali, já držel v ruce ostatky nějakého svatého, už ani nevím, kdo to byl. Někdo na mě zavolal, já klopýtl a spadl jsem do hrobu.

To je celý Karel, ale taky je to, co mu vyčítá církev: nezdrženlivý v životě milostném. Já docela dlouho nevěděla, co to znamená, ale teď už to vím. A je to takhle. Karel měl čtyři manželky, ale na to bych právě nepřisáhala. Když jsem se ho na jejich přesný počet ptala, zasmál se a řekl: *Měl jsem jich tolik, kolik jsem potřeboval.*

Vždyť jsem to říkala, vybíral si manželky podle toho, jak je potřeboval. Anebo je vyháněl, když už je měl. Zapudil langobardskou princeznu Désideratu, ať to byla jeho manželka, nebo milenka, a vznikly z toho langobardské války.

Pak si vzal Hildegardu, Fastradu a Luitgardu. Ta poslední prý byla původně konkubína, ale o tom se nic přesně neví. Nezdá se vám zvláštní, že dvůr je někdy vzácně spojený? Mlčí a mlčí. Ačkoliv ono tady už moc pamětníků není.

Hildegarda byla Alemanka, s tou ho pojil mimořádný vztah, aspoň se to říká po dvoře, za dvanáct let mu porodila devět dětí. Těch z manželství měl prý osmnáct, já nevím, já je nepočítala, protože dětí, které si říkají, že jsou jeho, je na dvoře mnohem víc.

Hildegardě bylo jenom šestadvacet let, když umřela. Někdy v té době zemřela i Karlova matka Bertrada, která se oběma bratrům, Karlovi a Karlomanovi, pletla do politiky.

Karel se oženil s Fastradou, dcerou východofranckého hraběte. Prý byla docela přísna, ale nikdo mi o tom nechtěl povídat víc. Prý jsem na to ještě malá... Na to jsem malá!

Po smrti Luitgardy se už neoženil, zato žil s konkubínami.

Mathalgarda, Gorsmida – ta je mou matkou –, Regina a Adalinda. Měl je na stálo, anebo na nestálo, ne že by mně do toho něco bylo, taky jsem nežárlila, mě se tohle netýkalo, ale ani se moc církevním otcům nedivím. On opravdu nebyl ani dost málo zdrženlivý.

Dcerunky moje, já vás mám tak rád, co chcete, řekněte si, všechno vám dám. Všecičko vám dovolím, jenom zůstaňte se mnou.

Dcery nevdával, na to je moc miloval. Já ho ovšem podezírám, že i to má státnický důvod: toužil po moci a mužové těch dcer by samozřejmě chtěli svůj díl. On však nechtěl žádné zetě, aby si dělali nároky na jeho trůn.

Karlovy dcery, ty, které nestudovaly jako já, žily na jeho dvoře dost zpustle, hýřily a prostě si vedly jako děvky. To musím přiznat, ačkoli nerada. Intrikovaly tak, že na dvoře nebylo daleko k situacím, jaké bývaly na jiných dvorech. Karel jim to umožňoval, co taky měly dělat jiného, že? Pokud tedy neodešly do kláštera.

Ten klášter se mi pořád vrací... Sestry se ovšem nasmějí vdávat. Hm, to by ani nevadilo, stejně jsou chlapi k ničemu.

Ale Karel se ke všem choval docela hezky, i k dětem, které mu rodily, nedělal žádný rozdíl mezi dětmi manželskými a nemanželskými. Já jsem toho příklad. Zajistil nám stejná práva i majetek.

Synů se to netýká, pokud jde o dědická práva, mají přednost Hildegardini synové.

Karel moc dobře věděl, jak je to se syny a s jejich dědicými nároky, tím se oslabuje říše. Tomu se nedá zabránit.

Byli tři, ti synové, Karel mladší, jenže ten umřel. Nikdy se neoženil, na dvoře se o něm špitaly hrozné věci, ani se mi jim nechtělo věřit. Prý byl na kluky. Jak mohl být na kluky, jak by s nimi mohl spát?

Pipin, který byl hrbatý, a proto ho odvrhli, musel do kláštera, taky umřel docela mladý, ale ani o tom se na dvoře moc nevykládá.

Oni se navzájem stejně neměli rádi, dost po sobě šli, zdá se mi, že Pipin umřel v pravou chvíli. Karel byl zjevně rád. O tom jsem s ním ovšem nemluvila, to dá rozum.

Zbývá poslední ze synů, Ludvík. Tomu se říká Pobožný, dost se mu zajídá to hospodářství na Karlově dvoře, sestávající většinou z ženských. Tady nechci být, až se na to po Karlově smrti Ludvík vrhne, rozkulačí to, jsem si tím jistá. Takže to pro mě bude ten klášter.

Karlova říše byla obrovská, to Karel dobře poznal, kdykoli ji musel objíždět, to trvalo spoustu měsíců. Rozkládala se od Severního moře po řeku Ebro na jihu, od údolí

Aosta na severu Apeninského poloostrova až po Kalábrii, od Atlantiku po Potisí, zabrala celou Germánii s výjimkou pobřežních měst. Asi osm milionů obyvatel v ní žilo, to je pro každého z nás číslo nepředstavitelné. Osm milionů...

Jenom se zkus zamyslet, jak bys takovou říši spravovala. Co bys udělala nejdřív?

„Trochu bych ji rozdělila.“

Jenom trochu?

Říše byla rozdělena na *hrabství*, hrabství se skládala z okresů, *centenů*. Náčelník logicky slul *hrabě* a byl správcem i soudcem, neměl plat, ale náležely mu třetiny pokut. A měl i hojně pozemky a *beneficia*, tedy výsluhy.

Náčelník okresu slul *centenarius* a byl dosazován od hraběte. Ten vymáhal daně a bděl nad vykonáním soudních příkazů.

Na hranicích říše byly zřízeny *marky*, jejich náčelník slul *markrabě*. Ty marky byly samozřejmě obranné. Tak byla marka Španělská zřízená proti Arabům, marka Furlanská proti Chorvatům a Korutanům, Východní nebo taky Rakouská marka a Panonská proti Avarům a proti Moravanům, Northgauská proti Čechům, Saská proti Polabanům.

Nad hrabaty konali dohled poslové zeměpanství, *missi dominici*. Byli nejmíň dva, jeden pro církev, druhý pro záležitosti světské. Měli moc přímo královskou, ohlašovali nové zákony, konali soudy, upravovali vojenství. A pocho-pitelně se navázeli do duchovních. Řeknu vám, že těch se všichni báli. Pak císaři o kontrole podávali zprávu.

„Kde zase vězíš, je čas na opakování řeckých a latinských slovíček. Mistr už na tebe čeká. To se mi snad jenom zdá, máš to jako svou první povinnost a zapomínáš na to jako na tkaní. A taky máš zapsat ty legendy, ty se mně náhodou docela líbily.“

Vzpomínám si na jednu legendu o vzniku Cách. To prý byl jeden král (samozřejmě nikdo nebyl jmenován, ale na Karla se mi to stejně nezdálo, přece jenom bych řekla, že

Cáchy jsou starší), ten velice miloval dívku, která nosila krásný prsten. Když zemřela, nedovolil ji pohřbít a trávil u ní veškerý čas. Kněz objevil prsten a hodil ho do jezera. Král přenesl svou lásku na jezero, nechal si na jeho břehu postavit palác – a tak se staly Cáchy sídelním a korunovačným místem jeho říše. Hezká legenda, že?

Cáchy ovšem jsou hezké město, a Karel se jim velmi věnoval. Je to opravdu velikánská *falc*, tedy velikánský statek s četnými budovami a s kaplí, lesy kolem jsou jako stvořené pro lov. A jsou tu i léčivé prameny. Nemyslete si, Karel se rád vyvaluje v lázni. Moc tady stavěl, taky postavil dřevěný most přes Rýn u Mohuče, paláce v Ingelheimu a v Nijmegenu, loďstvo, aby chránilo naše břehy. V Cáchách bude taky Karel Veliký pohřben, buď pokoj jeho duši. Ale to předjímám, zatím ještě žije.

Především se v Cáchách konala dvě shromáždění, na podzim a na jaře. Ta opravdu určovala, co se bude v říši dít. Těch se zúčastňovali jenom velmožové, ale ti se před nimi scházeli zase se svými úředníky, aby se dohodli na postupu. Když bylo zapotřebí prodiskutovat náležitě otázku s císařem, císař se dostavil. Na jaře se shromáždění říkalo Májová pole, a bylo to moc hezké, Karel rád debatoval se zástupci provincií, ustanovených nad hrabstvími. Já jsem se toho účastnila taky, přiznávám bez mučení, že se Karel moc bavil, když mě viděl převlečenou za kluka.

Předkládala shromáždění *kapituláře* (já je pomáhala sestavovat, na to jsem pyšná, i když o tom nesmím mluvit).

Zeptáme se biskupů, co mají konkrétně na mysli, když říkají, abychom se zřekli světského života. Má se ho zřeknout ten, kdo den co den rozmnožuje svůj majetek?

Číst si v takovém kapituláři bylo moc zajímavé. Měly se stát všeobecnou normou pro veřejné záležitosti. K nápravě potíží hlášených posly vznikaly v kapitulářích články zákonů.

První takový kapitulář pocházel z roku 770, ten jediný byl psaný ve Wormsu. Město však později vyhořelo a Karel přestěhoval své sídlo do Cách. Poprvé bylo zpřísněno chování kněžstva, ale to já nevím, o tom mně vykládali v hodinách historie.

Kapitulář z roku 806 žádá laskavé zacházení s poddanými, pití a smilstvo vzbuzují tělesnou touhu a je zakázáno mnichům se jimi neřídít. Taky sokolnictví a chov loveckých psů mnichy se zakazují. To všechno jsem Karlovi schvalovala.

Pochopitelně k tomu Karlovi dodávala síly Palácová škola, ta měla obnovovat, ne něco vytvářet. Karel ji sám založil a vedením pověřil Alcuina. Zapomněla jsem říct, že Karel přitáhl na svůj dvůr Alcuina, učeného mnicha, toho nejchytřejšího mezi chytrými, a udělal z něj jakéhosi správce veřejného vzdělání.

Ale byli tady i další, Pavel Diakon, Petr z Pisy, Angilbert, z jeho okruhu vzešel i učenec a stavitel Einhard, který napsal biografii Karla Velikého, *Vita Caroli Magni*. Ta ho opěvuje, zato mu buď chvála, ale nechává stranou jeho negativní vlastnosti. Musím je tady přiznat, především tu krutost. Nejsem si jista, že všechno dělal jenom ve státním zájmu.

Poslyš, co jsem napsal jednomu opatovi: Slyšel jsem, že se za tebe bratři modlí, ale to vůbec nestačí, vždyť oni to dělají slovy hrubými a někdy i nadávkami.

Ne, on takový nebyl. Mluvil vzdělaně, moc se snažil mnichy povznést, ale bylo to docela marné. Neměl velké příjmy, měl jenom výnosy ze svých majetků, ale ty dokázal skvěle spravovat. Jeho nejvyšší sudí byl *senešal*, nejvyšší číšník vedl personál a nejvyšší podkoní měl na starosti jízdu. Komorník byl nejvyšší přes rozpočet, kvartýrmajstr se staral o cestovní potřeby. Nesmíte si ty pány představovat jako služebníky zabývající se nošením jídel a péčí o koně, kdepak, to byli jeho spolupracovníci u dvora. Svě